

THE VISUAL CORRECTION OF WOMAN BODY USING ARTISTIC MEANS OF CLOTHING**SIEVIEŠU FIGŪRU VIZUĀLĀ KOREKCIJA AR TĒRPA KOMPOZĪCIJAS LĪDZEKĻIEM**

I.Beikule, A.Viļumsone

Atslēgas vārdi: auguma vizuālā korekcija, auguma īpatnības, apģērba projektēšana.

Ievads

Individuālo apģērbu šūšanas uzņēmumos svarīgi ir pareizi nomērīt pasūtītāja figūru, lai izgatavotu atbilstoša lieluma apģērbu, tomēr tas nav pietiekami, lai radītu konkrēta cilvēka vizuālajam tēlam visatbilstošāko tērpu. Vispirms nepieciešams noteikt cilvēka ķermeņbūves īpatnības, kas atšķiras no sabiedrībā pieņemtā priekšstata par harmonisku figūru, lai pēc tam tās vizuāli koriģētu ar apģērba palīdzību. Prasmīgi lietojot tērpu mākslinieciskās izteiksmes līdzekļus- formu, līniju, krāsu un rakstu kombinācijas, kā arī izmantojot optisko ilūziju likumsakarības- var vizuāli izcelt vai nomaskēt atsevišķas ķermeņa daļas, tādējādi mainot vizuālo iespaidu par ķermeņa formu, apjomu un tā daļu savstarpējām proporcijām.

Līdz šim pieejamā metodiskā informācija par dažādu tērpa formu un to apjomu ietekmējošu māksliniecisko līdzekļu un paņēmienu pielietojuma iespējām ir pārāk vispārīga, tajā lielākoties plaknes kompozīcijas likumsakarības tiek mehāniski pārnestas uz apģērba siluetu. Cilvēka figūra tajā netiek aplūkota kā telpisks objekts. Bieži var novērot, ka noteiktu rakstu lietojums tērpā rada atšķirīgus redzes iespaidus tos aplūkojot divās vai trīs dimensijās. Cilvēka figūras apjomīgā forma var ievērojami izmainīt rakstu vizuālo iedarbību un radīt pilnīgi pretēju efektu, nekā tas ir bijis iecerē.

Lai izstrādātu auguma vizuālās korekcijas metodes, kas būtu pielietojamas tērpa projektēšanā, tika veikts pētījums, kurā noskaidrots, kā atšķirīgas konfigurācijas, izmēru un izvietojuma raksti ietekmē apģērba formas vizuālo izteiksmību.

1. Tērpa māksliniecisko līdzekļu loma cilvēka ķermeņa vizuālajā korekcijā

Mākslinieciskos tērpa projektēšanas līdzekļus, ar kuru palīdzību iespējams izmainīt vizuālo iespaidu par ķermeņa apjomu un proporcijām ir iedalāmi 2 grupās:[1]

1.Mākslinieciskie līdzekļi, ar kuru palīdzību var veikt parametriskas auguma izmaiņas. Tās ir mehāniskas izmaiņas, kad maina tērpa ārējo formu un apjomus, veidojot drapējumus, polsterējumus, galvassegas u.tml.

2. Mākslinieciskie līdzekļi, ar kuru palīdzību var veikt vizuālas auguma izmaiņas, kas balstītas uz cilvēka redzes uztveres īpatnībām. Tās ir izmaiņas, kad tērpa apjoms tiek mainīts ar krāsu, rakstu, dekoratīvo tehniku u.tml. palīdzību, mainot vizuālo iespaidu par tā formu un izmēriem.

Individuāli projektējot tērpu noteiktas figūras vizuālajai korekcijai, galvenokārt tiek izmantoti tādi mākslinieciskie izteiksmes līdzekļi kā krāsa un raksti. Rakstu izmēri

un konfigurācija, līniju virziens un platums, kā arī krāsas meistarīgs lietojums spēj sagraut, daļīt un citādi ietekmēt tērpa formu.

Vizuālos efektus panāk apdrukā, izšuvumus, aplikācijas u.c. formas virsmu dažādojošos materiālu rotājumos izvietojot atbilstoši optisko ilūziju likumsakarībām [2]. Nozīmīga loma ir arī materiāla krāsai un faktūrai.

Rakstu pamatelementi ir līnijas un formas, kas var tikt izmantotas gan vienkāršās, gan sarežģītās to kombinācijās. Rakstu lietojums tērpā noteikti ir saistīts ar tērpa funkciju, cilvēka figūras 3 dimensiju formu, kā arī ar cilvēka redzes uztveres īpatnībām. Pētot optisko ilūziju teorijas un to nozīmi tērpu projektēšanā, ir konstatēts, ka optiskās ilūzijas var nosacīti klasificēt sekojoši[4] :

- 1) Divdimensiju formas uztveres ilūzijas;
- 2) Trīs dimensiju formas uztveres ilūzijas;
- 3) Ilūzijas, kas saistītas ar krāsas ietekmi uz formas izmaiņām.

Cilvēkam ir trīs dimensiju figūra, tādēļ bieži līniju un formu rakstu kombinācijas, kas rada noteiktus efektus divu dimensiju plaknēs, tērpa projektēšanā ne vienmēr var tikt izmantotas tieši. Rakstu pamatelementu pielietojums tērpa formas veidošanā saistībā ar optisko ilūziju likumsakarībām aplūkots 1.2. tabulā. Šeit redzams, kā rakstu pamatelementu- līniju un laukumu izvietojums, raksturs, krāsu attiecības u.tml. ietekmē tērpa formas, palielinot vai samazinot to apjomu.

2. Auguma vizuālās korekcijas paņēmieni praktiskais lietojums.

Aplūkojot cilvēka figūru pretskatā un sānskatā, var konstatēt, ka ķermeņa trešo dimensiju pietiekami labi var redzēt sānskatā. Ķermeņa pretskats vairāk tiek vizuāli uztverts kā divu dimensiju plakne. Veicot auguma īpatnību korekciju, izmantojot auduma rakstus un balstoties uz optisko ilūziju likumsakarībām, svarīgi ir ievērot ķermeņa pretskata un sānskata viengabalainību. Tas nozīmē, ka jāmeklē tādas rakstu kombinācijas, kas nodrošina kādas auguma īpatnības korekciju visās ķermeņa dimensijās.

2.1. Auguma vizuālās korekcijas piemēri.

Veicot dotā ķermeņa analīzi, tika konstatētas sekojošas auguma īpatnības:

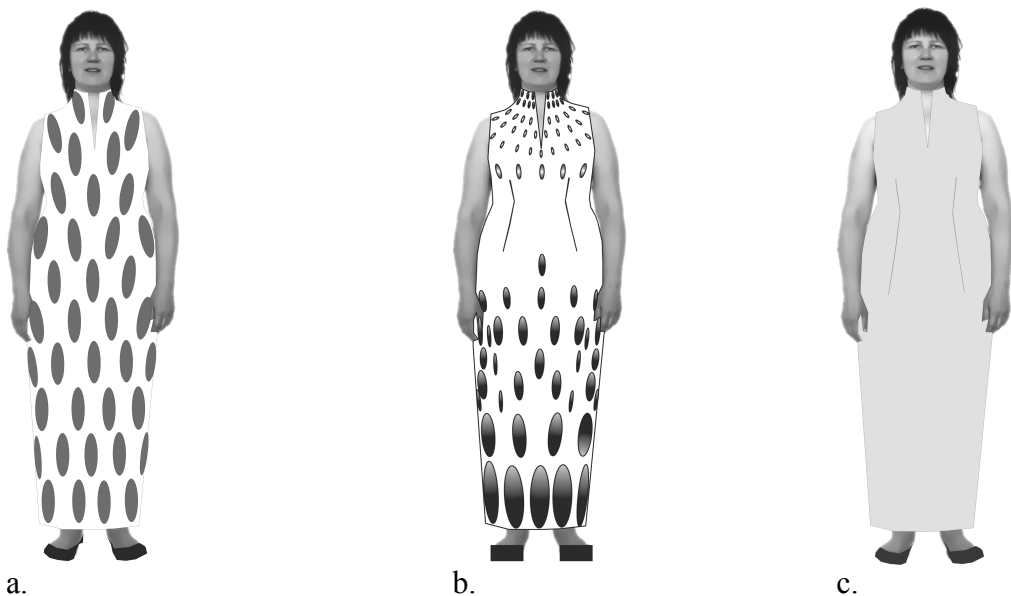
1. Plati gurni;
2. Viduklis par augstu;
3. Atvirzīts dibens;
4. Izvirzīts vēders.

Figūras vizuālā korekcija kā rakstu elementu lietojot formu/apjomu.

Tērpa forma tika izvēlēta neliela apjoma, plūdeni atkārtojot figūras aprises. Tērpa garums – līdz potītēm, lai kopējais formas garums būtiski pārsniegtu tās platumu, padarot figūru vizuāli garāku. Par rakstu pamatelementu pieņemts vertikāli izstiepts ovāls, kurš atgādina vēlamo figūras kopējo formu.

Krāsu un rakstu pamatelementu pielietojums tērpa apjoma veidošanā.

Rakstu pamatelementi	Divdimensiju formas uztveres ilūzijas		Trīsdimensiju formas uztveres ilūzijas		Ilūzijas, kas saistītas ar krāsas ietekmi uz formas izmaiņām	
	Samazina apjomu	Palielina apjomu	Samazina apjomu	Palielina apjomu	Samazina apjomu	Palielina apjomu
Līnija	Paralēlas, vertikālas, retas. Paralēlas, horizontālas, retas. Paralēlas, diagonālas retas. Aiztek prom no formas centra (perspektīva). Šaurs leņķis.	Paralēlas, horizontālas biežas. Paralēlas, vertikālas, biežas. Paralēlas, diagonālas biežas. Satek formas centrā. (perspektīva). Plats leņķis.	Paralēlas, retas, vertikālas, formas sānos sabiezinātas. Paralēlas, biežas, horizontālas, formas sānos sabiezinātas.	Paralēlas, vertikālas, biežas, formas sānos sabiezinātas. Paralēlas, horizontālas, retas, formas sānos sabiezinātas.	Smalkas gaišas līnijas uz tumša fona.	Smalkas tumšas līnijas uz gaiša fona.
Forma un apjoms	Formas aizpildītas ar apjomīgu zīmējumu. Formas nenoslēgta kontūra. Noapaļotas formas. Neaizpildītas formas (formas kontūra). Dalītas formas.	Plakanas formas. Formas noslēgta kontūra. Formas ar 90° leņķi. Aizpildītas formas. Veselas formas.	Perspektīvs vertikāls rakstu izvietojums.	Vienmērīgs rakstu izvietojums.	Tumšas formas uz gaiša fona. Piesātinātas krāsas formas. Tumši un gaiši zilas krāsas (vieglās) formas. Necaurspīdīgas formas. Tumšu un gaišu formu kontrasts.	Gaišas formas uz tumša fona. Nepiesātinātas krāsas formas. Dzeltenas, sarkanas (masīvās) krāsas formas. Caurspīdīgas formas. Spožas formas. Nekontrastējošas (gaišuma pakāpe) formas.
Forma*-figūras aprises	Asimetrisks rakstu izvietojums. Perspektīvs rakstu izvietojums. Brīvs rakstu izvietojums. Vertikāls rakstu izvietojums.	Simetrisks rakstu izvietojums. Vienmērīgs rakstu izvietojums. Diagonāls rakstu izvietojums.				
Apjoms*-trīs dimensiju forma						

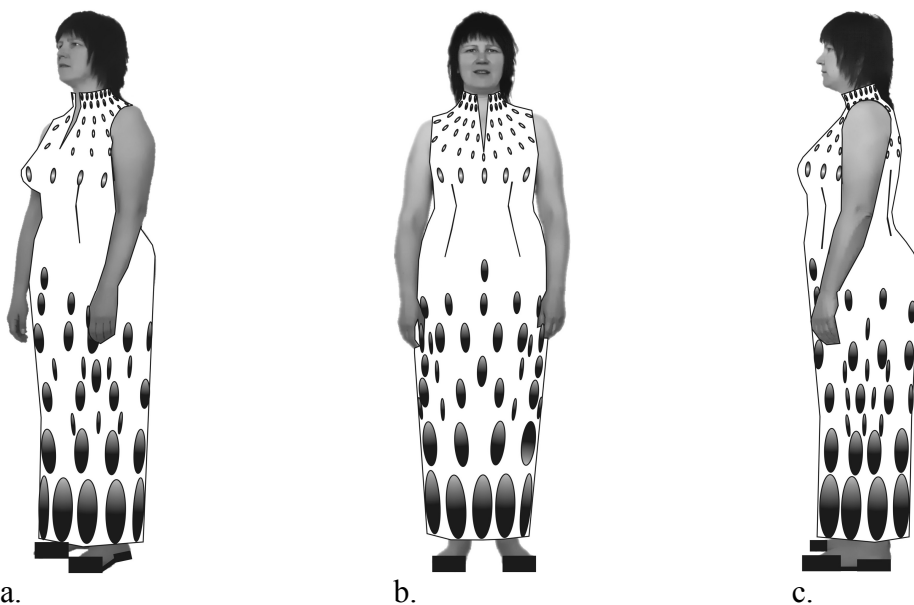

1. att. Piedāvātie tērpa varianti. a –plakanu rakstu vienmērīgs izvietojums, b -perspektīvs telpisku rakstu izvietojums, c – tērps, kurā netiek izmantoti raksti.

Salīdzinot vienkrāsainu formu, vienmērīgi ar rakstu noklātu un mainīga izmēra raksta formas virsmu, ir secināts, ka veidojot perspektīvus efektus ar ornamenta palīdzību iespējama mērķtiecīga formas apjoma vizuālā korekcija (skat. 1.att.). Viena krāsa formu vai nu „izpludina” telpā, kā tas ir redzams dotajā gadījumā, kad gaiša forma šķiet vēl lielāka, nekā ir patiesībā, vai tumšu formu padara nedaudz mazāku. Vienmērīgs kontrastaina gaišuma raksts formu „uzirdina”, tās apveidi kļūst konkrēti un apjoms vizuāli palielinās. Virsma ir aktīva, uz tās ir pietiekami daudz nozīmīgu elementu, katrs no tiem piesaista uzmanību.

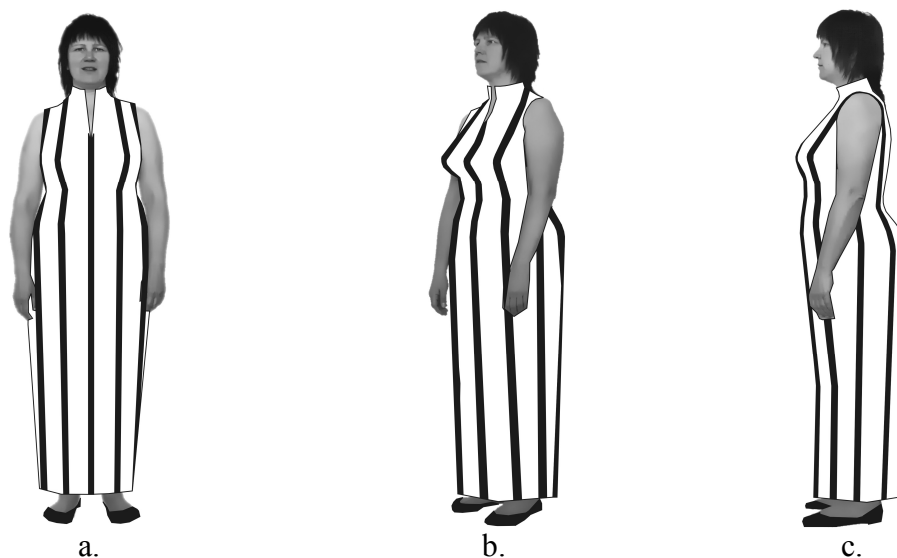
Piedāvājot nevienmērīgu virsmas aizpildījumu (skat. 2. att.), uzmanība tiek novērsta no problemātiskajām figūras zonām. Lielāki un izteismīgāki elementi novietoti pašā formas lejasdaļā, kur kopforma ir sašaurināta. Virzoties uz augšu rotājuma elementi kļūst sīkāki un vieglāki. Figūras „smagākā” zona nav rotāta, lai nepievērstu tai uzmanību.

Izvēlētais variants, korekcijas uzdevuma veikšanai ir variants b 1. attēlā. 2. attēlā redzams figūras korekcijas piemērs trīs ķermeņa skatu stāvokļos, izmantojot rakstu lietojumu saistībā ar ķermeņa trīs dimensiju formu.

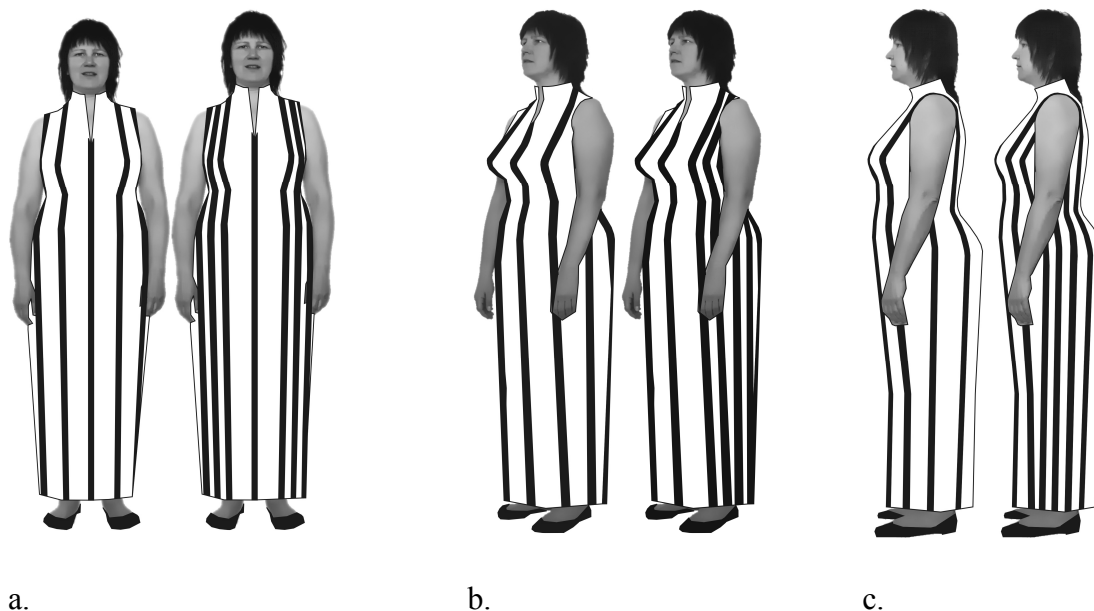
2.att. Telpisku, perspektīvu rakstu lietojums tērpā.: a- figūra pussānkatā, b- figūra pretskatā, c- figūra sānkatā.

Divu dimensiju plaknē vertikālas retas līnijas pagarina formu un spēj radīt vizuāli uztveramu iespaidu par formas apjoma samazināšanos. No visām pusēm ķermeņa izvirzītākajās vietās līnijas maina savu virzienu, pasvītrotot formas kontūru un vizuāli palielinot formas apjomu, īpaši vērojot ķermeni pussānkatā. (skat.3. att.).

3. att.: Vertikālu līniju lietojums tērpā: a- figūra pretskatā, b- figūra pussānkatā, c- figūra sānkatā.

Lai veiktu korekcijas uzdevumu, sānu daļā novietotas līnijas ar divreiz mazāku intervālu nekā pretskatā. Tādējādi veidojas līniju ritms, kas vizuāli samazina formas apjomu tērpā (skat. 4. att.), jo figūra vairs netiek vizuāli uztverta kā plakana divdimensiju forma, bet tai tiek piešķirts apjoms.

4. att.: Vertikālu līniju lietojums tērpā: a- figūra pretskatā, b- figūra pussānkatā, c- figūra sānkatā.

Secinājumi.

1. Rakstu pamatelementi: līnijas un formas pēc to konfigurācijas un izvietojuma laukumā var radīt atšķirīgus redzes iespaidus tērpa formas uztverē, palielinot vai samazinot tās apjomu. Arī krāsai un materiāla faktūrai ir nozīmīga loma rakstu vizuālajā uztverē.
2. Auguma vizuālajai korekcijai parasti tiek lietota metodiskā informācija, kas nodrošina korekciju divdimensiju plaknē. Cilvēka ķermenis ir trīs dimensiju un tas ietekmē esošos korekcijas paņēmienus, jo ķermeņa apjoms un forma izmaina rakstu un līniju vizuālo uztveri ķermeņa dažādos skatu stāvokļos.
3. Visas rakstu divdimensiju formas uztveres ilūzijas nenodrošina vizuālos efektus formas izliektākajās vietās.
4. Lietojot asimetriskus, telpiskus rakstus iespējams izjaukt reālās formas uztveri, bet vertikāls, perspektīvs rakstu izvietojums rada garākas formas iespaidu. Izmantojot vertikālas līnijas, kuras izvietotas atšķirīgos intervālos veidojas līniju ritms, kas vizuāli samazina formas apjomu tērpā.

Literatūra.

1. С.Н. Беляева-Экземплярская : *Моделирование одежды по законам зрительного восприятия*, Москва, Академия Моды, 1996, 5-900136-07-8.
2. Сестры Сорины, *Презентация Внешности* , Москва, ГНОМ-ПРЕСС,1998, 5-89334-043-4.
3. Г.М.Гусеинов, В.В.Ермилова, Д.Ю.Ермилова, Н.Б.Ляхова, Е.М.Финашина, *Композиция костюма*, Москва, Академия 2004,5-7695-1235-0.
4. С.Н. Беляева-Экземплярская: *Моделирование одежды по законам зрительного восприятия*, Москва, Академия Моды, 1996, 5-900136-07-8.

Inga Beikule Riga Technical university, Institute of Textile Materials Technologies and Design, Āzenes 24, Riga LV-1048, Latvia, lecturer, doctoral student., fecit@inbox.lv

Ausma Viļumsone Riga Technical university, Institute of Textile Materials Technologies and Design, Āzenes 14, Riga LV-1048, Latvia, associated professor, Dr.sc.ing., ausmav@cs.rtu.lv

Beikule I., Viļumsone A. Sieviešu figūru vizuālā korekcija ar tērpa kompozīcijas līdzekļiem.

Individuālo pasūtījumu sekmīgai izpildei šūšanas uzņēmumos svarīgi ir, ne tikai iegūt cilvēka ķermeņa datus, bet izveidot sistēmu, kas palīdz konstatēt visas tās ķermeņa īpatnības, kas var ietekmēt auguma vizuālo uztveri tērpā. Tērps, savukārt, ir līdzeklis ar kura palīdzību šīs auguma īpatnības var koriģēt. Izmantojot tērpa projektēšanas paņēmienus, kas balstīti uz mākslinieciskiem izteiksmes līdzekļiem: formu, līniju, krāsu un rakstu kombinācijām, kā arī izmantojot optisko ilūziju likumsakarības, iespējams izstrādāt metodes, ar kuru palīdzību auguma īpatnību korekcija ir efektīga. Darbā apskatīts auguma vizuālās korekcijas paņēmieni praktiskais lietojums.

Beikule I., Vilumsone A. The visual correction of woman body using artistic means of clothing.

Along with the development of 3D design systems the projection of clothing for individual bodies in virtual reality becomes current, too. Not only individual body measurements have to be used working with orders of individual clients. It is important to develop the system to establish body individualities that influence the visual perception of clothing. Using clothing design methods based on artistic means of expression: shape, line, colour, the combinations of patterns, as well as, using the regularities of optical illusions is possible to develop methods to make the correction of body individualities effective. The practical use of the ways of visual correction is described in the article.

Бейкуле И. Вилумсоне А. Визуальная коррекция женской фигуры средствами композиции костюма.

Для исполнения индивидуальных заказов в швейных предприятиях важно получить не только пакет измерительных данных фигуры заказчика, но создать систему с помощью которой можно определить те особенности фигуры, которые способствует визуальному восприятию фигуры в костюме. Наряд, это средство, с помощью которого можно произвести коррекцию этих особенностей. Для этого в проектировании одежды используются такие художественные средства как линия, форма, цветовые комбинации и орнамент а также законы зрительных иллюзий и разработаны методы с помощью которых коррекция является эффективной.